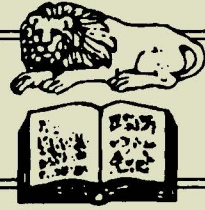

Jeromos füzetek

Bibliatudomány – Bibliaapostolság

38. szám

Karácsony '99

Szent Jeromos Katolikus Bibliatársulat

« « « Budapest, 1999 » » »

Tartalomjegyzék

Szent Család templom, Kairó (Vágvölgyi Éva felv.)	címlap
Ajánlás	1
Csendes percek (II. János Pál, C.M.Martini, Vágvölgyi É.)	2
Krisztus ezeréves uralma (Kocsis Imre)	5
<i>Melléklet: Élő Ige Bibliaiskola, 28. óra</i>	[207-216]
Támpontok a csoportos szentírásolvasáshoz (C. Mesters)	19
Olvasóink kérdezik (Thorday Attila)	21
Innen-onnan (Székely István)	22
KBSz konferencia (Csobánné Rákóczy Sarolta)	23
Imaóra Bibliával (Ecsedy Tamás)	25
A Szentírás az életemben (vallomások)	28
Társulatunk életéből	30
Az ökumenikus bibliafordításról	31
Biblia számítógépen – CD	borító

J e r o m o s f ü z e t e k
az első magyar szentírástudományi folyóirat
– gyakorlati anyaggal hitoktatók számára –
ISSN 0866-2207

Szerkeszti, kiadja és terjeszti:

Szent Jeromos Bibliatársulat

B i b l i a k ö z p o n t

1066 Budapest, Teréz krt. 28. I/6 Fax: 312-24-78

Nyitva: hétfő-csütörtök, 9-17 * ☎ 332-22-60

A szerkesztőbizottság tagjai:

Székely István, Tarjányi Béla, Vágvölgyi Éva

Felelős szerkesztő: Tarjányi Béla

Grafikák: Vágvölgyi Éva

Nyomda: Gödi Print Kft.

Ajánlás

VI. Pál pápa 30 évvel ezelőtt, amikor a Szövetség¹ alapítóit fogadta, világosan kifejezte: főként a püspökök felelősek azért, hogy a hívők segítséget kapjanak a Szentírás helyes megértéséhez. Hangsúlyozta, mennyire hasznos és szükséges, hogy olyan szervezetek, mint a Tietek, támogassák a püspököket ebben a feladatukban. Amit akkor tisztelt elődöm mondott, az nem kevésbé igaz ma is.

A Szentírás helyes megértése nélkül hiányzik a keresztény imádság teljessége, amely azzal a tapasztalattal kezdődik, hogy hallgatjuk Isten Szavát. Hiányzik az a hatékony keresztény üzenet is, amely ugyancsak Isten Szava hallgatásának tapasztalatából ered, és megnyitja a hívők fülét, hogy meghallják, amit először maga az üzenetközvetítő hallott. És hiányzik az a keresztény teológia is, amely nem bizonytalan emberi véleményeket tanít, hanem az isteni igazságot mondja ki az Ő Szava alapján. A Szövetség segíti a püspököket abban, hogy a Biblia alapján tanítsák az ima, az örömhír és a teológia útját, s ezzel az Egyház pasztorációjának nem a peremén, hanem középpontjában helyezkedik el. Ez nagy örömünkre szolgál.

Bátorítalak Benneteket, hogy továbbra is mozdítsátok elő az ökumenikus párbeszédet. Ilyen a párbeszéd akkor, ha eltérő vallási elkötelezettségű emberek tanulmányozzák és osztják meg egymással a Szentírás igéit. Valamennyi keresztény számára életbevágóan fontos a bibliai közös források alaposabb feltárása annak az egységnek a megtalálására, amelyet Urunk biztosan akar és amelyre a világnak sürgősen szüksége van, ha hinni szeretne.

II. János Pál pápa

(a Katolikus Bibliaszövetség 30 éves fennállása
alkalmából küldött leveléből, 1999. május. 1.)

¹ Katolikus Bibliaszövetség. A szerk.

CSENDES PERCEK

„Boldogok azok, akik Isten szavát hallgatják és arra figyelnek.” Amikor a harmadik évezred küszöbén azt kérdezzük, milyen lesz a jövő, akkor meg kell vizsgálnunk az alapját annak a háznak, amelyben a következő nemzedékek élni fognak. Ezért a mi nemzedékünknek okosan, a jövő számára kell építkeznie. Okosan az épít, aki Jézus szavát hallgatja és teljesíti is... Ezért ma arra kérlek benneteket: vigyétek magatokkal az új évezredbe az Evangéliumot! Ne hiányozzék egyetlen lengyel házból sem! Olvassátok az Evangéliumot, és gondolkodjatok róla! Hagyjátok, hogy Krisztus szóljon hozzátok! „Hallgassatok ma az Ő szavára: Ne keményítsétek meg szíveteket...” (Zsolt 95,8).

... Az Egyház Jézus szavait Pünkösöd napja óta legértékesebb kincseként őrzi. Mindmáig fennmaradtak a Szentírás lapjain. Most a mi feladatunk, hogy ezeket a szavakat továbbadjuk a következő generációknak, de nem üres szavakként, hanem Istenre és az emberre vonatkozó élő forrásként, az igazság és a bölcsesség forrásként. Ebben az összefüggésben különöser: időszerteük a Zsinat kijelentései, amelyek minden hívőhöz szólnak és arra intenek, hogy a Szentírás gyakori olvasása útján eljussunk „Krisztus Jézus mindent felülmúló ismeretére” (Fil 3,8). „A Szentírás nem ismerése Krisztus nem ismerése” (Dei Verbum 25).

II. János Pál pápa (Pelplin, Lengyelország, 1999.VI.6.)

+++

A Biblia a maga egészében Isten hozzánk szóló szava, de mérjük ki-mondani, hogy (még) nem mindent értünk benne egészen. Elsőként a jól érthető és sokat mondó részeket olvassuk, ajánljuk és magyarázzuk (evangéliumok, Csel, válogatott részek Szent Pál leveleiből, számos zsoltár, Ter, Kiv, Iz). Hasznos lehet, ha a püspök egy-egy időszakra (pl. egy évre) jól kiválasztott részeket javasol (szentírási összefüggéseikkel együtt) a katekézis, felnőtt hitoktatás ill. bibliakörök számára, és ehhez vázlatos írásbeli segítséget is ad. A kiválasztás fő szempontja az legyen, hogy a bibliai szövegek végiggondolása, megbeszélése, átmélkedése Isten mélyebb megismerését, a Vele való személyes kapcsolatot növelje. Egy-egy mondat vagy rövid részlet alapos átgondolása többet érhet hosszú részek végigolvasásánál. Igen fontos az igehirdető, szentírásmagyarázó sugárzó lelkesége, személyes elkötelezettsége. Jó volna feléleszteni a családi közös bibliaolvasás és ima gyakorlatát (legalább heti egy alkalommal).

Carlo Maria Martini bíboros

Nincs
mitől
félnem

Mária karjába kicsi gyermek simul,
Húnyt szeme mögött csodák világa tárul,
Nincs mitől félnie, szeretet óvja-rejti magába,
A sötétség még nem tud hozzáférni.
Mint kicsi madár, bújok a Gyermek arcához,
fürdöm a fényben, szeretet-sugárözönben.

De én magam vagyok a gyermek is
A biztonságot adó istenanyai kézben,
Húnyt szemem mögött csodák világa tárul,
Nincs mitől félnem, szeretet óv-rejt magába,
Ott a sötétség nem tud hozzám férni,
az alvilág kapui sem vesznek erőt rajtam.

Gyermekkori karácsony

Várod, várod, aztán mikor
Ott áll előtted a csillogó csoda,
Égnek a gyertyák
És szikráznak a csillagszórók,
A fa alja tele ajándékokkal,
Mindenkiben várakozás van
És öröm,
A szoba többi része homályba borul,
Csak a fa él és a csillogó szemek.
Milyen jó, hogy el lehet kezdeni énekelni,
Egyik karácsonyi dalt a másik után,
A megrendülés közben lassan kioldódik,
És meg lehet mozdulni újra
Az ámulat dermedéséből.

Ünnep

Sötétségben fény gyullad,
Reménytelenségben remény,
Halálból feltámadás,
Elveszettből megtalálás,
Nem remélt csoda,
Mikor a sohatöbbéből
Mindörökké válik,
Az üresség megtelik,
A hideg áttüzesedik.

* * * * *

Hálát adok Neked és a szívem
Felujjong az örömtől,
Mert tekintetre méltattál
Engem, a semmi kis fűszálat,
Mely ma virul, de holnap elszárad.
Nagy dolgot műveltél általam:
Téged adhattalak. *(Havva)*

Kocsis Imre

Krisztus ezeréves uralma

A Jel 20,1-10 magyarázata

Közeledik az ezredforduló, amellyel kapcsolatban a szektás csoportokban, de néha a katolikus hívők között is különféle spekulációk keringenek: valami különlegeset várnak, esetleg a világ végét. Az ezredfordulóval kapcsolatos várakozások egyik hivatkozási pontja a Krisztus ezeréves uralmáról szóló szakasz, amely a Jelenések könyvének vége felé (Jel 20,1-10) található, s amelynek értelme az egyháztörténelem folyamán mindig vitatott volt. A teológiai szaknyelv a szakasszal kapcsolatos problémakört a "kiliazmus" vagy "millenarizmus" kérdésének nevezi. (A görögben a "khilioi", a latinban pedig a "mille" jelenti az ezret.) Ertekezésünkben először a szóban forgó szöveg értelmezési módjait mutatjuk be röviden, majd azt a magyarázatot fejtjük ki részletesebben, amely megítélésünk szerint a legelfogadhatóbb.

1. Értelmezési módok

a. A millenarista értelmezés

Egyes egyházatyák (Pápiász, Jusztinusz, Iréneusz) az ezres számot és az egész perikópát betű szerint értelmezték. Krisztus második eljövele után, de még a végítélet és világtörténelem lezárása előtt, ezer évig tartó békekorszak valósul meg a földön: először csak a vértanúk támadnak fel - ez a Jel 20,5-ben említett "első feltámadás" - s Krisztussal együtt uralkodnak. A békekorszakot az biztosítja, hogy a megkötözött és alvilágba vetett sátán (vö. Jel 20,2-3) semmiféle negatív hatást nem tud gyakorolni. Ezer év elteltével szabadon engedik a sátánt, aki végső támadást intéz a hívők ellen, de végleges vereséget szenved s az örök kárhozat helyére jut (Jel 20,6-10).

Ezt a betű szerinti értelmezést manapság csak a szektások, illetve a fundamentalista magyarázatra hajló keresztények képviselik.¹ A tudományos módszereket alkalmazó szentírásmagyarázók felekezeti hova-

¹ A Biblia fundamentalista olvasatának katolikus megítéléséhez vö. *Szentírásmagyarázat az Egyházban* (A Pápai Bibliikus Bizottság dokumentuma), Budapest 1998, 41-44.

tartozástól függetlenül elvetik. Ennek ellenére egyes protestáns egzegéták a millenarizmusnak bizonyos mérsékelt formáját továbbra is vallják. Elfogadják az adatok (ezer év, a sátán bezárása az alvilágba stb.) szimbolikus jellegét, ugyanakkor állítják, hogy a perikópa valóságos jövőbeli eseményt akar szemléltetni, olyan felfokozott üdvkorszakot a földön, amely megelőzi a világtörténelem végét. P. Tillich szerint az ezeréves uralomról szóló szakaszban az a remény jut kifejezésre, hogy "a történelem a történelmen belül teljeseedik be".²

A katolikus egyház Tanítóhivatala a betű szerinti értelmezést teljes mértékben elvetette, de óvatosságra intett a mérsékelt millenarizmussal szemben is. A Szent Officium 1944-ben kiadott rendeletében ez olvasható: "A mérsékelt millenarizmus rendszerét, mint biztosat nem lehet tanítani."³ A millenarista értelmezésnél főleg az okoz nehézséget, hogy a világtörténelem végét közvetlenül megelőző speciális üdvösség-korszak gondolata egyébként az Újszövetségben sehol sem szerepel. Az egyéb újszövetségi iratok csak Krisztus második eljövetelének, a végítéletnek, majd ezt követően a végérvényes üdvösségnek a témáit ismerik (vö. pl. 1 Kor 15,20-28). Egy ezeréves vagy meghatározatlan ideig tartó földi Krisztus-uralom az Újszövetség egészét tekintve "idegen test".

b. A szimbolikus értelmezés

Ezt az értelmezési lehetőséget az ókorban főleg Origenész és Szent Ágoston képviselte. Szerintük az ezres számot és az egész perikópát szimbolikusán kell értelmezni. Az ezeréves uralom nem más, mint Krisztus üdvösséget adó jelenléte az egyházban. Az "első feltámadás" (20,5) pedig a keresztségben megvalósuló újjászületést jelenti, amely által a hívők megszabadulnak a bűntől és az isteni élet részeseivé válnak.

A katolikus teológia ezt a magyarázatot részesítette előnyben, s ma is több egzegéta - beleértve néhány protestáns tudóst - ezt képviseli, bár

² P. TILLICH, *Rendszeres teológia*, Budapest 1996, 355. Hasonló álláspontot képvisel Karner Károly evangélikus bibliatudós, a legrészletesebb és tudományos szempontból legigényesebb magyar nyelvű kommentár szerzője is. Vö. *Apokalipszis*, Budapest 1990. A mérsékelt millenarizmus részletesebb ismertetéséhez vö. O. BÖCHER, *Die Johannesapokalypse*. *Erträge der Forschung* 14, Darmstadt 1975, 96-105.

³ FILA B. - JUG L., *Az egyházi Tanítóhivatal megnyilatkozásai*, Kisterenye - Budapest 1997, 698.

az egyes szimbólumok magyarázatában eltérő próbálkozások vannak.⁴ Az imént bemutatott (klasszikus) formának mindenesetre van vitatható pontja, mégpedig az "első feltámadás"-nak a keresztség hatásával való azonosítása. A szóban forgó kifejezés ugyanis elsősorban a vértanúkra vonatkozik, tehát olyan személyekre, akik földi életüket már befejezték.⁵

c. Egyéb magyarázatok

A fentebb említett két magyarázat klasszikusnak mondható, mivel az ókortól kezdve napjainkig vannak képviselői. Századunkban újabb magyarázati módok születtek. A fő kérdés ezeknél is az, hogy mire vonatkozik a szóban forgó szakasz: végidőbeli eseményt hirdet-e meg, vagy pedig az egyház történelméhez kapcsolódik. Ez utóbbi tekintetében igen érdekes A. Feuillet magyarázata, mely szerint az ezeréves uralom az egyháznak az ókori egyházüldözések utáni (Nagy Konstantin rendeletét követő) helyzetére vonatkozik, amely a béke korszakának tekinthető.⁶ Ez a megállapítás persze vitatható. A konstantini fordulatot követő időszakot aligha lehet fenntartás nélkül békés, sátán-mentes időnek tartani.

Főleg német (katolikus) egzegéták körében divatos ma az az álláspont, amely elutasítja ugyan a millenarizmus minden formáját, de hátrózzottan állítja, hogy a szóban forgó szakasz a végidővel kapcsolatos: az ezeréves uralom tulajdonképpen már a végső üdvösség szemléltetése, s tartalmilag azonos azzal, amit az "új Jeruzsálemről" szóló rész (21,1-22,5) bemutat.⁷ Ezen magyarázat szerint a Jelenések könyvének szerzője a Krisztus második eljövételét követő feltámadást és ítéletet, amely valójában egyetlen esemény, két megközelítésben mutatja be: először a hívek feltámadásáról és örök üdvösséggel való megjutalmazásáról szól (20,4-6), majd a hitetlenek feltámadását és kárhozatra ítéletét írja le (20,11-15). Ennek az értelmezésnek az a nehézsége, hogy

⁴ A katolikusok közül U. Vanni, a protestánsok közül P. Prigent nevét említjük itt meg. Mindkettőjüket a Jelenések könyvének nemzetközileg elismert kutatóiként tartják számon. Főbb műveik: U. VANNI, *L'Apocalisse. Ermeneutica, esegesi, teologia*, Bologna 1988; P. PRIGENT, *L'Apocalypse de saint Jean*, Lausanne 1981.

⁵ Meg kell azonban jegyeznünk, hogy a keresztségben megvalósuló újjászületésnek "feltámadásként" való értelmezése nem idegen az Újszövetségtől. A Kol 2,12-ben például ezt olvassuk: "vele együtt eltemetkeztek a keresztségben, és vele együtt fel is támadatok".

⁶ Vö. A. FEUILLET, *L'Apocalypse. Etat de la question*, Paris 1962, 98-101.

⁷ Vö. A. VÖGTLE, *Das Buch mit den sieben Siegeln*, Freiburg 1981, 152-156; H. GIESEN, *Die Offenbarung des Johannes*, Regensburg 1997, 428-444.

nem ad magyarázatot a sátán megkötözésének és szabadon bocsátásának motívumaira. Emellett az sem egyértelmű, hogy a 20,11-15 szakaszban kizárólag csak a hitetlenek feltámadásáról van szó.

2. A Jel 20,1-10 helye a Jelenések könyvében

a. A Jelenések könyvének műfaja és tanítása

Mielőtt a szakasz értelmezésébe kezdenénk, szükségesnek látszik néhány előzetes megjegyzés a Jelenések könyvéről, illetve szakaszunknak a könyvben elfoglalt helyéről.

A Jelenések könyve műfajilag az apokaliptikus irodalomhoz tartozik, amely sajátos kifejező eszközöket használ. Az apokaliptikus szerzők nem fogalmi úton, hanem látomás-formában, szimbólumok segítségével adják elő mondanivalójukat. A színeknek, számoknak, állatoknak, természeti katasztrófáknak, de még az emberi étellel kapcsolatos dolgoknak (pl. asszony, ruha stb.) is átvitt értelme van. Az egyes jelképek értelmének meghatározásához higgadság, valamint szakértelem, vagyis a Biblia és a zsidó vallásos irodalom kifejezési módjának beható ismerete szükséges.

Tartalmi szempontból mindenekelőtt a végidőre való irányultság emelhető ki. Az apokaliptikus szerzők a történelem végső eseményeinek (halottak feltámadása, végítélet, a jók megjutalmazása és a gonoszok megbüntetése, Isten uralmának és az üdvösségnek beteljesedése) bekövetkezését hirdetik, s ennek fényében értelmezik koruk eseményeit, illetve az emberiség egész történelmét. Az apokaliptikus iratok tehát nem kizárólag a végső dolgokról szólnak, hanem az eszkatologikus beteljesedés biztos tudatában értelmezik a jelent. A szerzők egyértelmű meggyőződése, hogy a történelem Isten fennhatósága alatt áll, s az ő meghatározott terve szerint halad a végső beteljesedés felé.

Isten szuverenitásának hangsúlyozását a konkrét történeti helyzet tette szükségessé. Az apokaliptikus iratok háttérben ugyanis mindig elnyomatottság és üldözöttség áll. Isten népe idegen, elnyomó hatalomnak van kiszolgáltatva, amely gyakran létében fenyegeti őt. Érthető, hogy ebben a helyzetben igen nagy szükség van vigasztalásra, bátorításra és hitben való megerősítésre, amely éppen a történelem végkifejletének tudatosításával történik: Isten győzedelmeskedni fog a gonoszság erői felett, s megvalósítja eszkatologikus uralmát, amelyben az állhatatos hívek biztosan részesedni fognak. A Jelenések könyve is

üldöztetés időszakában (Kr. u. 90-100) keletkezett, olyan időszakban, amikor a római császárkultusz elutasítása miatt a keresztények számára a vértanúság lehetősége is fennállt (vö. Jel 2,13; 6,9-11).⁸ Az iratban egyértelmű utalás fedezhető fel a császárkultuszra (Jel 13), a Rómára jellemző erkölcstelenségre és keresztény-ellenességre (Jel 17), valamint az államilag szervezett keresztényüldözésre (Jel 11,7-10; 13,7-10.15). A szerző azonban szimbolikus nyelven szól ezekről, s ezáltal lehetővé teszi, hogy azt az értelmezést, amelyet korának eseményeiről ad, az egyház későbbi koraira (főleg az üldözések időszakaira) is alkalmazzuk.⁹

A zsidó apokaliptika¹⁰ alapvető pesszimizmussal szemléli a konkrét történelmet: a jelen világidőt teljes mértékben a gonoszság működése határozza meg. Isten azonban nemsokára közbelép, és kozmikus katasztrófa által véget vet a gonosz világnak. Az utána következő új világ, az üdvösség "korszaka" (eón-ja) kizárólag Isten cselekvésének eredménye lesz. A Jelenések könyve is osztja azt a meggyőződést, hogy a jelen világrendet egy új, üdvösséges világrend váltja majd fel. Am egy lényegesen új gondolat is megjelenik: a végső üdvösség nemcsak jövőbeli valóság, hanem már elkezdődött. Jézus Krisztus halála és feltámadása által az üdvösség már most megtapasztalható. A történelem végén Isten azt vezeti teljességre, ami Krisztus által már kezdetét vette. Annak, hogy Isten a gonosz erők felett győzedelmeskedni fog, az a biztosítéka, hogy Krisztus által a győzelem már valósággá vált. A Jelenések könyvének szerzője ennél fogva nemcsak az üdvösséges jövővel vigasztalja és bátorítja az üldözött keresztényeket, hanem Krisztus húsvéti győzelmével is. Krisztus által a hívek máris Isten országának részesei lettek (vö. Jel 1,6; 5,9-10). A már ajándékba kapott üdvösség

⁸ A konkrét történelmi háttérhez vö. FARKASFALVY D., *Bevezetés az újszövetségi szentírás könyveihez*, Budapest 1995, 391-394.

⁹ Félreértések elkerülése végett megjegyezzük, hogy az egyház történelmének későbbi koraira való alkalmazás csak a teológiai értelmezés szintjén lehetséges. Egzisztenciális szempontból teljesen megalapozatlannak tartjuk azt a (főleg szektások által képviselt) nézetet, mely szerint a Jelenések könyvében a Krisztus feltámadásától a parúziáig terjedő időszak történelmének pontos kronológiai bemutatását találjuk. Az iratban ugyanis nem fedezhető fel szigorúan lehatárolt kronológia, a jelen és a jövő kezdetétől fogva áthatják egymást. Érdekes, hogy már a 7. fejezet bemutatja a végső üdvösséget (7,9-17), s a leírás igen hasonlít ahhoz, amit a könyv végén az "új Jeruzsálem" (21,1-22,5) leírásakor találunk.

¹⁰ Az Ószövetségből Dániel könyve, valamint a prófétai iratok néhány része (pl. Iz 24-27; Zak 14) tartozik az apokaliptika műfajcsoportjába. A legtöbb apokaliptikus irat apokrif. Ezek közül csak néhányat említünk itt meg: Hénoek könyve, Ezdrás 4. könyve, Bárúk apokalipszise, Mózes apokalipszise, A tizenkét pátriárka végrendelete stb.

azonban nem elveszíthetetlen, mivel a sátán és "csatlósai" (Jel 12-13) még működnek, s támadásaiknak a keresztények is ki vannak téve. Ezért nem lehet meglepő, hogy a könyvben nagy hangsúlyt kap az állhatatosságra való buzdítás is (vö. Jel 2-3; 13,10).

Mivel a Jelenések könyve nem csak a végső eseményekről szól, hanem a beteljesedés tudatában a történelemtől ad tanítást, a szóban forgó szakasz (20,1-10) esetében sem kell szükségképpen arra következtetni, hogy tartalma kizárólag jövőbeli valóságra vonatkozik. Azt a lehetőséget is komolyan számításba kell vennünk, hogy szakaszunk is a történelem teológiai értelmezése. Mi éppen ezt az álláspontot tartjuk megalapozottnak, s ezt igyekszünk a következőkben kifejteni.

b. A szakasz szövegkörnyezete

A Jel 20,1-10 szakasz annak a nagyobb egységnek (19,11-20,10) a része, amely az egyházzal szembenálló gonosz erők feletti győzelmet mutatja be. Az ellenséges hatalmak feletti ítélet a színre lépésükkel ellentétes sorrendben történik. A gonosz erők megjelenéséről a 12-13. fejezetekben olvasunk. Először a sárkány nyer bemutatást (12. fej.), aki a sátánnal azonos. Őutána és az ő szolgálatában két vadállat lép színre. Az első (tengeri) vadállat (13,1-10) azt a politikai hatalmat jeleníti meg, amely Isten helyébe kívánja önmagát helyezni, s Istennek kijáró imádatot követel magának.¹¹ A második (szárazföldi) vadállat (13,11-18), amely később a "hamis próféta" (16,13; 19,20; 20,10) néven szerepel, azt a propaganda-rendszert jelöli, amely az első vadállat kultuszát igyekszik előmozdítani és fenntartani.¹² Az ítélet leírásánál fordított a sorrend: először a két vadállaton aratott diadalról olvasunk (19,11-21), majd a sátán feletti győzelemről (20,1-10).

Amikor a könyv szerzője külön-külön mutatja be a gonoszság képviselőinek megjelenését, nem időben egymást követő történéseket tár elénk, hanem a gonosz erők összetett voltára hívja fel a figyelmet. A gonoszság különböző formában jelentkezik a történelemben, földi képviselői vannak, de a "forrás" a földi szférán kívül keresendő. Az ellenséges erők legyőzésének jelképes leírásai sem egymástól független

¹¹ A könyv keletkezésének idején a római államhatalom tanúsított ilyen magatartást. Ám a szóban forgó jelkép nemcsak rá vonatkozik, hanem minden olyan politikai szisztémára, amely isteni igényekkel lép fel, s az igaz Isten imádóit üldözi.

¹² Első, de nem kizárólagos alkalmazásként a császárkultusz papjaira gondolhatunk.

"csatákat" jeleznek előre, hanem Krisztusnak a gonosz felett aratott végső győzelmét különböző oldalról megközelítve mutatják be.

3. A Jel 20,1-10 főbb motívumai

a. Ezer év

Mindenekelőtt arra hívjuk fel a figyelmet, hogy a Jelenések könyvében szereplő egyéb "kronológiai" adatok mind szimbolikusak: minősítik a hozzájuk kapcsolódó jelenségeket. A gonosz erők működésével, illetve az egyház üldözött állapotával kapcsolatban többször is előfordulnak a következő adatok: 1260 nap (11,3; 12,6), 42 hónap (11,2; 13,5), illetve egy idő, két idő és fél idő (12,14). Ezek mindegyike három és fél évet tesz ki. A számadat (illetve annak variációi) - a teljességet kifejező heves számmal szemben - alapvetően korlátozottságot és lehatároltságot jelöl, amely a bemutatott jelenségre érvényes. Amikor a szerző kijelenti, hogy "a pogányok 42 hónapig tiporják a szent várost" (vagyis az egyházat, Jel 11,2), azt tudatosítja az olvasókban, hogy az egyházat ért támadás részleges, semmiképpen sem vezet győzelemre. Az egyház Isten oltalma alatt áll, s üldözői csak részleges sikert érhetnek el vele szemben. A sátán kísértő és üldöző tevékenységével kapcsolatban a "rövid idő" kifejezés is szerepel. A 12. fejezetben olvasunk a sátán mennyből való letaszításáról, amely Krisztus húsvéti győzelmének a következménye. A letaszítást követő örömeinek végén olvasható: "Jaj a földnek és a tengernek, mert hozzátok szállt le az ördög, s tudja, hogy rövid ideje van" (12,12). A "rövid idő" nem időmeghatározás, hanem a sátán korlátozott működési lehetőségét jelöli. Nem mellékes szempont, hogy a szóban forgó kifejezés szakaszunkban is megtalálható: az ezer év elmúltával a sátánt "rövid időre" engedik szabadon (20,3).

Az ezres szám csak szakaszunkban fordul elő: a sátán megkötözött-ségére (20,3.7), illetve Krisztus és a hívők uralmára (20,4-6) vonatkozik. Aligha lehet kétséges, hogy ez a szám is szimbolikus, és minősíti a hozzá kapcsolt valóságokat. Ha a "rövid idő" a lehatároltságot jelöli, az "ezer év" minden bizonnyal éppen az ellenkezőjét. Az ezres szám Isten teljhatalmára vonatkozólag egyébként máshol is megjelenik a Bibliában. A Zsolt 90,4-ben olvassuk: "Ezer év előtted annyi, mint a tegnapi nap, amely elmúlt, vagy mint egy éjjeli örváltás" (vö. még 2 Pét 3,8). A mondattal a zsoltáros Istennek az idővel és történelemmel kapcsolatos szuverenitását juttatja kifejezésre. Isten egészen másként

szemléli az időt, mint az ember. Az ember órákban és napokban méri az időt, s ezzel önmaga alapvető lehatároltságát tanúsítja. Isten viszont, aki "ezer években mér", az időnek és az emberek történelmének korlátlan Ura.

A szóban forgó számadat értelmezésénél figyelembe vehetjük azt a korabeli zsidó felfogást is, mely szerint a teremtés hét napjának (vö. Ter 1,1-2,4a) megfelelően a történelem is hét korszakot ölel át, s mindegyik korszak egy "istenit napot" tesz ki, amely a Zsolt 90,4 alapján ezer évet jelent. Minthogy a teremtés hetedik napja a nyugalom napja volt, a történelem hetedik korszaka is a nyugalom korszaka lesz: ez a messiási béke időszaka.¹³ Márpedig az Újszövetség alapvető felfogása szerint, amelyet a Jelenések könyve is határozottan állít, a messiási kor Jézus Krisztus működésével, főleg az ő feltámadásával már elkezdődött. Ez alapján az ezer évet az üdvtörténelem jelen időszakára vonatkoztathatjuk, amennyiben ez az időszak Krisztus messiási uralmának van alávetve.

b. A sátán megkötözése

A szakasz elején (20,1-3) olvasunk arról, hogy egy angyal megragadja a sátánt, megkötözi és elzárja az alvilágba. A könyv szerzője itt egy jól ismert motívumot dolgozott fel. Isten ellenségei bebörtönzésének témája ugyanis mind az Ószövetségben, mind a szövegszövegközi (intertesztamentáris) irodalomban megtalálható. Az Iz 24,21-22 szerint Isten a végső napon ítélet alá vonja "az ég seregét" és "a föld királyait", s börtönbe zárja őket. Hénok könyvében (apokrif irat) a bukott angyalok bebörtönzéséről van szó (Hén 10,4; 28,12-16). A Lévi végrendelete című iratban (szintén apokrif) pedig a papi Messiással kapcsolatban olvasható: "Ő fogja Beliárt (= sátán) bilincsbe verni, gyermekeinek pedig megadatik az a hatalom, hogy a gonosz lelkek felett tapodjanak" (18,12).¹⁴

¹³ A zsidó iratok közül a szír nyelven ránk maradt Bárúk apokalipszisé (28-29. fejezet) emelhetjük ki. A történelem korszakokra való felosztása mellett az is igen érdekes, ahogyan ez az apokrif a Messiás idejét bemutatja: "minden szőlőtőn ezer szőlővessző lesz, minden szőlővesszőn ezer szőlőfürt nő, s minden szőlőfürtön ezer szőlőszem terem" (29,5). A hét világekorszakkal kapcsolatos felfogás egyébként a Barnabás levele címet viselő keresztény iratban is megtalálható (15. fejezet).

¹⁴ Megemlíthető egy iráni mítosz is, mely szerint az Azhi Dalaka nevű kígyót megbilincselik, majd szabadon engedik, hogy végérvényes győzelmet arassanak felette. Nem kizárt, hogy ez a mítosz hatással volt a zsidóságra.

A Jelenések könyvének szerzője a motívumot nyilvánvalóan szemléltetés céljából vette át: a sátán erejének megtörését fejezi ki vele szimbolikusan. De hogyan értelmezendő ez a hatalomfosztás? Nem hagyható figyelmen kívül, hogy a "megkötözés" képe nemcsak ókori-keleti és judaista szövegekre emlékeztet, hanem Jézus egyik hasonlatára, melyet a szinoptikus evangéliumok őriztek meg számunkra, s amely közvetlenül a démonűzésekkel kapcsolatos: "Senki nem mehet be az erősnek a házába és nem ragadhatja el a holmiját, ha előbb meg nem kötözi az erőt, csak akkor tudja kirabolni a házát" (Mk 3,27). Az "erős"-ön Jézus a sátánt érti, akit ő "kötözött meg", vagyis fosztott meg uralmától. Az a gondolat, hogy Jézus földi működése a sátán feletti győzelmet eredményezte, más újszövetségi szövegekben is megjelenik. A János-evangéliumban Jézus halálával kapcsolatban hangzik el: "Ítélet van most e világ felett, most fogják kivetni ennek a világnak a fejedelmét" (12,31). A Zsidókhöz írt levélben pedig ez olvasható: "Mivel tehát a gyermekek részesei a testnek és vérnek, ő maga is hasonlóan részese lett ezeknek, hogy a halál által lerontsa azt, akinek a halál felett uralma volt, az ördögöt" (Zsid 2,14).

Jézus húsvéti győzelmét a sátán felett a Jelenések könyve is hangsúlyozza. A 12. fejezetben a Messiás születésének és megdicsőülésének bemutatása (12,5) után a sátán mennyből való letaszításáról (12,7-12) van szó. A letaszítás a hatalomfosztást jelzi szimbolikusan. Jézus működése, halála és feltámadása a sátán emberek feletti uralmának megtörését eredményezte. Bár a sátán fondorlataira és támadásaira továbbra is számítani lehet, sőt kell, de ezek Isten üdvösségtervével szemben nem meghatározó jelentőségűek. Jogosan gondolhatunk arra, hogy a 20. fejezetben bemutatott "megkötözés" ugyanazt a valóságot jelzi, mint a 12. fejezetben említett "letaszítás". Mind a két kép "hagyományos", vagyis jól ismert a zsidóság korábbi irataiban,¹⁵ s mind a két kép a legyőzöttséget szimbolizálja. Az, hogy a megkötözést angyal hajtja végre, nem jelent problémát, hiszen az apokaliptikában Isten (illetve Krisztus) általában közvetítőkön keresztül cselekszik.

¹⁵ A mennyből való "letaszítás", illetve "lezuhanás" motívumához vö. Iz 14,12; Hének könyve 86,1.3; Adám és Éva élete 12-17. A kép az evangéliumi hagyományban is megjelenik, mégpedig Jézus egyik mondasában: "Láttam a sátánt: mint villám bukkott le az égből" (Lk 10,18).

c. A sátán szabadon bocsátása

Ha a sátán megkötözését és alvilágba vetését Krisztus húsvéti győzelmére vonatkoztatjuk, felmerül a kérdés, mit jelent a sátán ezer év után történő szabadon bocsátása. Fontos tudatosítani, hogy az apokaliptikában nemcsak a számadatoknál, hanem az események egymásutániségénél is felmerül az átvitt értelem lehetősége. A Jelenések könyvében többször is megfigyelhető, hogy az egymást követő jelene-tek valójában ugyanarra a valóságra vonatkoznak. Említettük már, hogy a két vadállaton aratott diadal (19,17-21), illetve a sátán feletti végleges győzelem (20,7-10) nem egymástól független események, hanem ugyanannak a valóságnak (Krisztus végső győzelmének) két megközelítésből történő bemutatásai. Hasonló a helyzet a 12. fejezet végén. Először arról olvasunk, hogy a sárkány (sátán) üldözi a pusztában tartózkodó asszonyt (egyházat), de nem sikerül elpusztítania, mert Isten megmenti őt minden veszedelemtől (12,13-16). Ezután a sárkány az asszony gyermekei (keresztények) ellen indít támadást (12,17) - mégpedig a tengeri vadállat által -, s győzelmet arat felettük (13,7). A leírás nem két, időben elkülönülő üldözésre vonatkozik, hanem a sátán folytonos egyházellenes támadására. A szerző két oldalról mutatja be és értékeli azt. Először azt tudatosítja, hogy a sátán az egyházat mint közösséget (mint anyát) nem tudja elpusztítani, majd arra hívja fel a figyelmet, hogy az egyes keresztények az üldözés áldozataivá válhatnak. Ám ez sem vereséget jelent. Ha a hívők Krisztus szellemében fogadják az üldöztetést és vállalják a vértanúhalált, Krisztus húsvéti győzelméhez kapcsolódnak, s éppen a haláluk által diadalmaskodnak a sátánon (vö. 12,11).

Az előzőekhez hasonlóan a sátán megkötözését és szabadon bocsátását is fel lehet fogni úgy, mint ugyanannak a valóságnak - sátán tevékenykedése - két oldalról történő megközelítését. Úgy is lehetne fogalmazni, hogy az "érem két oldala" kerül itt bemutatásra. Egyrészt: Krisztus megváltása alapján szemlélve a sátán "megkötözött". Isten eszkatologikus uralma Krisztus megváltása által már elkezdődött. Ott, ahol megvalósul az ezer évvel fémjelzett valóság, vagyis Krisztus messiási uralma, ott a sátánnak nincs többé igazi befolyása: a Krisztushoz ragaszkodókat nem tudja elszakítani Isten szeretetétől (vö. Róm 8,38-39). Másrészt: mivel Isten uralma még nem jutott el a teljességre, a sátánnak van még bizonyos tevékenységi lehetősége, tud még Isten ellen és Isten népe ellen embereket verbuválni. A keresztények azonban biztosak lehetnek abban, hogy a sátán végleges megfélézése is be fog

következni. Isten a történelem végén teljessé teszi azt, ami már most valóság, de amit nyilvánvalóan csak a hit szemével láthatunk meg.

d. Az első feltámadás

A sátán megkötözéséről (20,1-3) és szabadon bocsátásáról (20,7-10) szóló alegységek között (20,4-6) van szó arról, hogy a halottak egy része életre kel és Krisztussal együtt uralkodik. Ennek lényegét ezek a mondatok foglalják össze: "Ez az első feltámadás. Boldog és szent az, akinek része van az első feltámadásban! Ezeken nincs hatalma a második halálnak, hanem Isten és Krisztus papjai lesznek, és uralkodnak vele ezer esztendeig"(20,5b-6).

Mire vonatkozik az "első feltámadás"? Mindenekelőtt azt kell figyelembe vennünk, hogy a kifejezés a "második halál"-lal van szembeállítva: aki részesül az első feltámadásban, annak nem kell félnie a második haláltól. A "második halál" az örök kárhozatot, az Istentől való végleges elszakítotttságot jelenti. Ez a 20,14-ből derül ki, ahol a szerző a "második halált" a "tüzes tó"-val azonosítja, amely nyilvánvalóan a kárhozat jelképe (vö. még 2,10-11). Az "első feltámadás" ennél fogva azt a valóságot jelöli, amely teljes védelmet jelent a kárhozattal szemben.

Figyelmet érdemel az "első" jelző is, hiszen abból derül ki: itt még nem arról a történelem végén bekövetkező egyetemes feltámadásról van szó, amely a hívők számára az "új Jeruzsálemmel" jelképezett üdvösség nyitánya (s amelyre az általános szóhasználat a "feltámadás" kifejezést vonatkoztatja). Az "első feltámadás" ezen végső üdvösséghez képest egy előzetes stádium, éspedig a halált közvetlenül követő életközösség a feltámadt Krisztussal.¹⁶

Kik részesednek az "első feltámadásban"? Mindenekelőtt a vértanúk. A szöveg e tekintetben egyértelmű: "Majd trónokat láttam: helyet foglaltak rajtuk, s ítélő hatalom adatott nekik, és (láttam) azok lelkeit, akiknek fejüket vették a Jézusról való tanúságtétel és az Isten ígéje miatt" (20,4a). Ám a mondat folytatása alapján úgy tűnik, hogy nemcsak a tényleges, hanem a potenciális vértanúk is szóba jöhetnek. A szöveg ugyanis a főhangsúlyt a tanúságtételre helyezi, melynek lényege: "nem imádták a vadállatot, sem annak képmását, s nem vették fel

¹⁶ Megjegyezzük, hogy a "második halál" kifejezés is feltételezi az "első halál" (halál a megszokott értelemben) valóságát. A "második halál" nem más, mint annak a negatívumnak (életvesztés) a teljessége, amelyet a "halál" szó kifejez.

annak bélyegét a homlokukra és a kezükre" (20,4b). Aki megtagadja az önmagát Isten helyébe helyező államhatalom imádatát, annak számolnia kell a vértanúsággal, bár az ténylegesen nem mindig következik be. Ennek következtében az "első feltámadás" kiterjedési körét nem kell a tulajdonképpeni vértanúkra korlátoznunk, hanem vonatkoztatjuk azokra is, akik életük folyamán Krisztus mellett - a megpróbáltatások és üldöztetések közepette - mindvégig hűségesen kitartanak.

Az a meggyőződés, hogy az örök élet már a halál után végleges osztályrésze lesz a mindvégig állhatatos híveknek, a Jelenések könyvének más helyein is kifejezésre jut. A 6. fejezetben olvasunk arról, hogy a vértanúk jutalomként "fehér ruhát" kapnak, amely egyértelműen az üdvösséget jelképezi. Ugyanakkor az is kifejezésre jut, hogy örömük még nem teljes, hiszen a beteljesedésre, vagyis Isten végső igazságszolgáltatására még várniuk kell (6,10-11). Ugyancsak a halált közvetlenül követő üdvösségre utal a Jel 14,13-ban olvasható híres mondat: "Mostantól fogva boldogok a halottak, akik az Úrban hálnak meg. Igen, mondja a Lélek: megpihennek fáradozásaiktól, mert cselekedeteik követik őket."

Az "első feltámadás" szerves velejárója a Krisztussal való uralkodás. Krisztus uralma az üdvösségtörténelem jelenlegi szakaszában nem pusztán passzív, hanem aktív uralom: a történelem felügyeletét, kedvező befolyásolását és beteljesedésre vezetését jelenti. Az 5. fejezetben Báránkyként bemutatott Krisztus az, aki az Isten történelemre vonatkozó tervét jelképező hétpecsétetes könyvet megkapja, hogy a pecsétet feltörje. Ennek értelme: a feltámadt Krisztus kap felhatalmazást arra, hogy Isten tervét feltárja és kivitelezze. Ő mint a "királyok Királya" (17,14; 19,16) száll szembe az ellenséges hatalmakkal, hogy azok megfékezése után a végleges istenuralom az "új Jeruzsálemben" (21,1-22,5) megvalósulhasson. A Jel 20,6-ban említett uralkodás a Krisztus aktív uralmában való részesedést jelenti. A vértanúk és a hitvallók, éppen a földi életben tanúsított állhatatosságuk következtében, Krisztussal együtt üdvösséges hatást fejtenek ki a történelemben, az egyháznak pedig folytonos vitalitást biztosítanak.

Élő Ige

BIBLIAISKOLA

Szent Jeromos Bibliatársulat

A JÁNOS-PROLÓGUS

A.) Alapgondolat

A testté lett Ige

Jánostól kapjuk az isteni Szó misztériumának utolsó titkát, aki ezt a misztériumot a legszorosabb kapcsolatba hozza Jézusnak, az Isten Fiának misztériumával: mint Fiú, Jézus az önmagában fennálló Szó, Isten Igéje. Végső soron tehát tőle ered az isteni szó minden megnyilvánulása: a teremtésben, a történelemben, az üdvösség végső beteljesedésében. Így kell értenünk a Zsidókhöz írt levél kijelentését: „Azelőtt az Isten próféták útján szólt őseinkhez. Ebben a végső korszakban Fián keresztül beszél hozzánk” (Zsid 1,1k).

Jézus mint Ige már kezdetben Istennél volt, és Isten volt (Jn 1,1k). Ő volt az a teremtő Szó, amely által minden lett (1,3; vö. Zsid 1,2; Zsolt 33,6kk). Ez a megvilágosító Szó világított a világ sötétségében, hogy elhozza az embereknek Isten kinyilatkoztatását (Jn 1,4-5). Már az Ószövetségben is ő nyilvánította ki magát titokzatosan a cselekvő és kinyilatkoztató szó által. Az idők végén pedig az Ige testet öltve látható módon belépett a történelembe (1,14), az emberek számára kézzelfogható, tapasztalati tényné vált (1 Jn 1,1kk), olyannyira, hogy „mi láttuk az ő dicsőségét” (Jn 1,14).

Ezzel teljességre vitte kettős tevékenységét, a kinyilatkoztatást és az üdvösség szerzését: mint egyszülött Fiú, megismertette az emberekkel az Atyát (1,18), s hogy üdvözítse őket, elhozta a világba a kegyelmet és az igazságot (1,14.16k). A világban megjelent Ige az emberi történelem középpontja: előtte a történelem az ő megtestesülése felé haladt; eljövetele után pedig az ő végső győzelme felé. Mert ő fog megjelenni a végső küzdelemben is, hogy véget vessen a gonosz hatalmak uralmának, és biztosítsa a világban Isten végleges győzelmét (Jel 19,13).

Az emberek a testté lett Ige előtt

Mivel Krisztus a „testben eljött” élő Ige, érthető, hogy az emberek állásfoglalása az ő szavával és személyével szemben meghatározza Istennel szemben elfoglalt helyzetüket is. A világba történő eljövelele ténylegesen megoszlast okozott köztük. Egyrészt, a sötétség nem fogadta be (Jn 1,5), a gonosz világ nem ismerte fel őt (1,10), sőt, övéi – saját népe – sem fogadták be (1,11): így az egész evangéliumi történet a szenvedéshez vezet. Másrésztől azonban vannak, akik „hittek az ő nevében” (1,12): ezek „mindnyájan az ő teljességéből részesültek, kegyelmet kegyelemre halmozva” (1,16). Ő, aki természet szerint Fiú (1,14.18), nekik hatalmat adott arra, hogy Isten gyermekeivé legyenek (1,12).

A megtestesült Ige körül kristályosodott ki az a dráma, amely valójában azóta tart, amióta Isten a próféták által beszélni kezdett az emberekhez. De amikor a próféták hirdették Isten ígését, szavuk által nem az Ige fejeződött ki már akkor is, ugyanaz az Ige, aki testet öltött az idők végén, hogy közvetlenül szóljon az emberekhez, akikhez személyesen küldte el az Atya? A rejtett előkészítő működést most felváltotta a közvetlen és látható jelenlét. Az emberek számára azonban nem változott az isteni szó által felvetett létkérdés: aki hisz a szónak, aki felismeri és befogadja az Igét, az általa belép Isten gyermekeinek istenfiúi életébe (Jn 1,12). Aki viszont visszautasítja a szót, aki nem ismeri fel az Igét, az megmarad a világ sötétségében, és ezáltal elítéli önmagát (vö. 3,17kk). Az Ige minden emberhez szól, és minden embertől feleletet vár.

(Biblikus teológiai szótár: Az Isten Igéjének misztériuma)

B.) Szentírási szöveg: Jn 1,1-18

- 1a(l) A Kezdetben volt az IGE,
 1b és az IGE Istennél volt,
 1c és Isten volt az IGE.
 2 Ő volt kezdetben Istennél.
 3a B Minden általa lett,
 3b és nála nélkül semmi sem lett, ami lett.
 4a Benne élet volt,
 4b és az élet volt az emberek világosságá.
 5a A világosság a sötétségben világít,
 5b de a sötétség azt föl nem fogta.
 6a C Volt egy ember,
 6b akit Isten küldött,
 6c János volt a neve.

- 7a Tanúskodni jött,
7b hogy tanúskodjék a világosságról,
7c s mindenki higgyen általa.
8a Nem ő volt a világosság,
8b csak tanúságot kellett tennie a világosságról.
- B' 9a Az igazi világosság,
9b aki minden embert megvilágosít,
9c a világba jött.
10a A világban volt,
10b a világ őáltala lett,
10c de a világ nem ismerte fel őt.
11a A tulajdonába jött,
11b övéi azonban nem fogadták be.
12a Mindazoknak azonban, akik befogadták,
12b hatalmat adott,
12c hogy Isten gyermekei legyenek;
12d azoknak, akik hisznek az ő nevében,
13a Akik nem a vérből,
13b sem a test ösztönéből,
13b sem a férfi akaratából,
13c hanem Istenből születtek.
- 14a(II) D Az IGE testté lett,
14b és köztünk lakott,
14c és mi láttuk az ő dicsőségét,
14d mint az Atya egyszülöttének dicsőségét,
14e aki telve volt kegyelemmel és igazsággal.
- C 15a János tanúságot tesz róla,
15b és hirdeti:
15c »Ő az, akiről ezt mondtam:
15d Aki utánam jön,
15e megelőz engem,
15f mert előbb volt, mint én.«
- D' 16a Mi mindnyájan az ő teljességéből merítettünk
16b kegyelemből kegyelmet.
17a Mert a törvényt Mózes által kaptuk,
17b a kegyelem és az igazság pedig
Jézus Krisztus által valósult meg.
- A' 18a Istent soha senki nem látta:
18b az egyszülött Fiú,
18c aki az Atya kebelén van,
18d ő nyilatkoztatta ki.

C.) Bevezetés

1./a Gondolatok a szavakról

Kimondott és kimondatlan szavak,
 Elhallgatott és elnémult szavak,
 Bőbeszédű üres fecsegés, szavak áradata,
 Fontos szavak az életemben:
 azok, amelyek fájdalmat okoztak
 és azok, amelyek becsesek a számomra.
 Valakinek a szavamat adtam,
 Csak a szavamat? Vagy a tetteimet is,
 minden következményt vállalva?
 a szavamat, a személyes szavamat,
 az 'igen'-emet?
 teljes emberséggemmel állok mögöttük?

Ő szavát adta nekem –
 ezért megbízhatok Benne.
 Ő egész személyével kezekedik értük.
 Megvalósított szó – az emberé,
 Megtestesült szó – az Istené:
 „És az Ige testté lett és közöttünk lakott”
 egy mondat, amely karácsonytól,
 az angyali üdvözléttől ránk van bízva.
 Emlékek bennünk ...
 A megértés nehézségei ...
 Isten a szavát adta nekünk ... – testben.

1./b Isten szava

- teremtő szó: legyen (teremtés)
- kinyilatkoztató szó: önmagát feltáró (próféták)
- Megtestesült Szó: a köztünk élő (személyes jelenlét)

1./c

Az emberi szó, minthogy Isten használja, három vonatkozásban is Isten Igéje lesz:

- a.) azt fejezi ki, amit Isten mondani akar az emberi szó segítségével
- b.) a hozzá kapcsolódó kegyelemben maga a szóban forgó dolog válik jelenlétűvé, s az Ige hallgatójának tulajdonává.

1./d A SZÓ A SZENTÍRÁSBAN

Az emberi szó

Készséggel hallgasd a szót, hogy megértsd,
és helyes választ adj bölcsességgel. (Sír 5,13)

Mindenkinek szája gyümölcseivel telik meg a gyomra,
s attól lakik jól, ami ajkán terem.

A nyelv által jöhet halál is, élet is,
ki mit szeret, annak gyümölcset élvezi. (Péld 18,20-21)

A fa gondozásáról gyümölcse tanúskodik,
az ember szívének gondolkodásáról pedig a beszéde.
Senkit se dicsérsj, mielőtt nem beszélt,
mert ez az ember próbája. (Sír 27,7-8)

Rosszul használt szavak:

Péld 10,8; 12,6.18-19; 13,3; 20,19-20; 26,22; 29,20

Sír 5,11-18; 7,14-15; 18,18; 20,5-8; 26-28; 21,18-31; 22,26-27;
23,7-20; 27,17-27; 28,13-30

Jób 6,26; Zsolt 5,10; 10,7

Jak 3,1-12

Jól használt szavak:

Péld 15; 18,4; 25,11-12; Préd 3,7

Sír 5,15; 6,5; 14,1; 18,16-17; 21,18-20.28.29; 28,29

Zsolt 39,2; 141,3

Lk 6,45

Az isteni szó

A bölcsesség dicsérete

Sír 24,1-31

A bölcsesség és Isten Igéje

Sír 24, 32- 47

Jézusban megjelent „üdvözítő Istenünknek jósága és emberszeretete.” (Tít 3,4)

„Mi pedig láttuk, és tanúságot teszünk arról, hogy az Atya elküldte Fiát, mint a világ üdvözítőjét. Aki vallja, hogy »Jézus az Isten Fia«, abban Isten benne marad, és ő Istenben. Mi, akik hittünk, megismertük a szeretetet, amellyel Isten szeret bennünket.” (1 Jn 14-16)

„Sokszor és sokféle módon szolt hajdan Isten az atyákhoz a próféták által, ezekben a végső napokban pedig Fia által szolt hozzánk, akit a mindenség örökösévé rendelt, aki által a világokat is teremtette, s aki - mivel az ő dicsőségének fénye és lényegének képmása, és mindent fenntart hatalmának igéjével -, miután a bűnöktől megtisztulást szerzett, a Fölség jobbán ül a magasságban.” (Zsid 1,1-3)

„Aki engem látott, látta az Atyát is.” (Jn 14,9)

„Az igéket, amelyeket én mondok nektek, nem magamtól mondom, hanem az Atya, aki bennem lakik, ő cselekszi a tetteit. Higgyetek nekem, hogy én az Atyában vagyok, és az Atya énbennem. Ha másért nem, hát legalább a tetteimért higgyetek.” (Jn 14,10b-11)

2. Karácsony, Jézus születésének ünnepe

A születés helye: Mikeás próféciaja szerint Betlehemből származik majd Izrael jövődő uralkodója. Az evangélisták nem pontosítják a születés helyét, csak annyit tudunk meg Lukácstól, hogy bár Mária jászolba fektette a kis Jézust, mert nem kaptak helyet a szálláson, mégis bent voltak Betlehem városában, mert a pásztoroknak azt mondja az angyal: „Ma született nektek az Üdvözítő, az Úr Krisztus, Dávid városában.” (Lk 2,11)

Az apokrif írásokban kezdik használni a „barlang” megjelölést: az Arab gyermekségevangelium és a Pszeudo-Máté evangéliuma. A második században Jusztínusznál bukkan fel ez a változat, majd a harmadik században Origenész említi, hogy a keresztények egy barlangot tisztelnek Jézus születése helyeként. Szent Jeromos is átveszi ezt a hagyományt. A negyedik században épült a barlang fölé bazilika.

December 25.

A születésnek ez az időpontja nem vezethető vissza apostoli hagyományra, de az atyák már elég korán decemberre vagy januárra helyezik (Zakariás jeruzsálemi szolgálatából kiindulva), pl. Aranyszájú Szt. János 386-ban.

A másik magyarázat szerint a december 25-i hagyomány Rómából indult ki, ahol Auréliusz császár bevezette a napkultuszt, és ennek ünnepét, a „Sol Invictus”-t december 25-re tette, a téli napfordulót követően. A római naptárban ez az ünnep „Natalis Invicti” néven szerepelt. A keresztény hagyomány a pogány elemekre építve hozta létre Jézus születésének ünnepét Malakiás jövendölése alapján, akinél ezt olvassuk: „Nektek azonban, akik nevemet féltitek, felkel az **igazság napja**, mely gyógyulást hoz szárnyain” (Mal 3,20).

3. ŐSI KRISZTUS-HIMNUSZ

Aki kezdetben Istennél volt,
minden őáltala lett,
és nála nélkül semmi sem lett;
ami lett, abban ő volt az élet,
és az élet volt az emberek világossága.
A világosság a sötétségben világított,
de a sötétség azt föl nem fogta.

A tulajdonába jött,
övéi azonban nem fogadták be.
Mindazoknak azonban, akik befogadták,
teljhatalmat adott,
hogy Isten gyermekei legyenek;
És köztünk lakott,
és mi láttuk az ő dicsőségét,
telve kegyelemmel és hűséggel.
Mi mindnyájan az ő teljességéből merítettünk
kegyelemből kegyelmet.

(Michael Theobald: Im Anfang war das Wort,
Stuttgart 1983)

A himnusz az első versszakban Krisztus jelentőségét hirdeti a teremtésben és az emberek számára: a kozmoszban is, az emberek számára is ő a fény és a világosság.

A második versszak Jézus történeti eljövételéről szól: Krisztus eljött Izraelhez, az azonban nem fogadta be őt.

A harmadik versszakban a hívők szólalnak meg, akik befogadták őt, látták őt dicsőségben, és részesültek az ő teljességéből.

A himnusz gondolatmenete megegyezik a korai zsidóság bölcsességtanológiaiával (vö. Péld 8,22-31; Sír 24,3-12), amely szerint Jézus az isteni bölcsességet személyesíti meg.

4. Az evangélista szempontjai:

A negyedik evangélista a Krisztus-himnuszt programadó teológiai szöveggé formálja, nála a három versszakból kettő lesz:

az első versszakban, az 1-13. versekben a Logosz egyetemes jelentőségéről és az emberek megmentéséről beszél;

a második versszakban, a 14-18. versekben a híveknek a testté lett Igével kapcsolatos tapasztalatait mondja el.

5. Fényliturgia

Egy kisasztal közepére aranszínű fémfóliába csomagolt, kerek tálca közepére egy nagy gyertyát helyezünk.

Egy másik tálcára különféle méretű és színű gyertyákat és mécseseket helyezünk. Ezek közül mindenki választhat egyet magának, és az óra elején tartott elmélkedés során felírt becses szót ráragasztja.

Az óra vezető meggyújtja a nagy gyertyát, eloltják a villanyt, és éneklés közben egyenként odamennek a nagy gyertyához, meggyújtják a maguk kis gyertyáját vagy mécsesét, s odateszik a nagy gyertya mellé. Nem mennek vissza a helyükre, hanem körbeállják a gyertyákat. Spontán imával és énekkel fejezik be csöndes elmélkedést.

D.) Óravázlat

Feladat	Módszer	Eszközök, időtar- tam
1. Ének: Várj és ne félj	ének kottából	Énekelj az Úrnak c. dalgyűjtemény, 488. o., 10 perc
2. Meditáció: az óra- vezető bevezetése (ld. Bevezetés 1/a) után néhány perces csendben mindenki elgondol- kodik a magában őrzött fájdalmas szavakról és a kincsként őrzött, be- cses szavakról. A végén a becsesnek tartott szót felírják egy kis ragasztós hátú címkére.	az óra- vezető be- vezetése, csendes egyéni gondolko- dás	ragasztós hátú címké, ceruza 15 perc
3. A szó (ld. Bevezetés 1/b.c.d)	az óra- vezető elő- dása, egyéni jegy- zetelés	jegyzetfüzet, ceru- za, 20 perc
4. Szövegmun- ka:	az óra- vezető be- vezetése, csoport- os munka az óra- vezető irányításá- val	jegyzetfüzet, ceru- za, fénymásolt szentírási szöveg 15 perc
a.) Bevezető gondolatok (ld. Beve- zetés 2)		
b.) kérdések a Jn 1,1-18 feldolgo- zásához:		
– Hol kezdődik valami új a szö- vegben?		
– Hol van folyamatosság?		
– Hol vannak feszültségek?		
5.		
a.) A Krisztus-himnusz (ld. Beve- zetés 3)	csoportos munka az óra- vezető irá- nyításával	fénymásolt Krisz- tus-himnusz, jegy- zetfüzet, ceruza 30 perc
– Melyek az egyes versszakok té- mái?		
b.) A himnusz és a János-proló- gus összehasonlítása (ld. Bevezetés 4; Alapgondolat)		
Kérdések az összehasonlításhoz:		
– Milyen új gondolatokat tesz hoz- zá az evangélista a himnuszhoz?		

- Miért?
- Lehet-e ebből a közösség helyzetére következtetni?
- Hány részre tagolódik a prológus?
- Melyek az egyes versszakok témái?
- Ezek hogyan felelnek meg egymásnak a két szövegben?
- Ha figyelembe vesszük a kiegészítéseket, mi a fontos a János-evangélium szerzőjének?
- Hogyan kell ezt érteni: Jézus Krisztus a Szó, amit nekünk Isten adott?

6. Szövegösszehasonlítás: Jn 1,1-18
– 1 Jn 1,1-7

csoportos munka az órávezető irányításával

fénymásolt szentírási szöveg, Szentírás (1 Jn 1,1-7)

15 perc

7. Fényliturgia (ld. Bevezetés 5)

egy nagy gyertya, bevont tálcá, sok kis mécses és gyertya
15 perc

A Szent Jeromos Bibliatársulat budapesti Központjában hitoktatók és érdeklődők részvételével „Élő Ige” címmel **bibliaiskola** működik. Az órákat októbertől májusig minden hónap első hétfőjén du. 5-7-ig tartjuk. A kidolgozott anyagot folyamatosan közreadjuk a Jeromos füzetek állandó mellékleteként. Jelen füzetünk a huszonnyolcadik óra anyagát tartalmazza.

A sorozatot szeretettel ajánljuk füzetünk Olvasóinak figyelmébe, abban a reményben, hogy sok aktív lelkipásztor és hitoktató számára segítséget fog jelenteni.

Budapest, 1999. december.

Szeretettel:

Vágvölgyi Éva órávezető

Gelley Anna munkatárs, Tarjányi Béla szakmai vezető

Carlos Mesters

Támpontok a csoportos bibliaolvasáshoz

„Én azért jöttem, hogy életük legyen és bőségben legyen” (Jn 10,10)

Az előző számainkban megkezdett sorozat folytatása: a Jn 4,1-42 csoportos feldolgozása különböző módokon. Fordította Székely István.

VII. HETEDIK MEGKÖZELÍTÉSI IRÁNY: TÖRTÉNELEM ÉS BIBLIAOLVASÁS – FEDEZZÜK FEL AZ ÉLET FORRÁSÁT SAJÁT MÚLTUNKBAN!

1. *Bevezetés:* A jelenlévők köszöntése után imával vagy énekkel hívjuk a Szentlelket, majd tartsunk rövid szünetet.

2. *Cél:* Tanuljuk meg felfedezni a Biblia segítségével Isten szavát saját életünkben és saját múltunkban. A szöveg megmutatja, hogyan olvasta és értelmezte újra a jánosi közösség az Ószövetséget, azaz saját népének történetét.

3. *A magyarázat kulcsa:* Olvasás közben arra akarunk figyelni, hogy milyen szempontok szerint és milyen céllal használják és magyarázzák a Bibliát ebben a szövegrészben.

4. *A szöveg:* Jn 4,1-42. A felolvasás után tartsunk rövid szünetet.

5. *Kérdések:* 5.1 A szöveg mely helyei kapcsolódnak az Ószövetséghez?

5.2 Hogyan használja szövegünk az Ószövetséget, milyen szempontokat követ az értelmezésben Jézus ill. a samariai asszony?

5.3 Hogyan segíthet minket a Biblia abban, hogy élettörténetünkben felfedezzük *saját személyes Ószövetségünket*, amely Krisztushoz vezet bennünket?

5.4 Mennyiben teszi kérdésessé ill. miben erősíti meg saját bibliaolvasásunkat az a mód, ahogyan Jézus és a samariai asszony használja a Bibliát?

6. *Kérések:* A szövegből kiinduló spontán könyörgések.

7. *Zsolt 126:* „Örömujjongás közt jönnek, jönnek vissza, és hozzák kéréiket.”

Gyakorlati tanácsok:

a/ A szövegben az alábbi ószövetségi részletek, helyek vagy helyzetek szerepelnek, esetleg csak rövid ráutalással, vagy új értelmezéssel:

– Szamaria, annak a területnek a közelében, amelyet Jákob Józsefnek, fiának adott (5.v.);

– Jákob kútja (6. és 12.v.); ld. Józs 24,32. Az új ősatya Jézus, aki nagyobb, mint Jákob.

– Az élő forrásvíz (10.v.); ld. Jer 2,13; Iz 58,11. Jákob kútjának vize már nem elég, ehelyett az élő vízre van szükségünk, amit Jézus ad.

– A templom új jelentést kap (2 Kir 17,27-33; MTörv 12,5; Kiv 20,24). Jézus az új templom (Jn 2,21).

– Az öt férj (18.v.) Szamaria öt törzsét jelzi saját bálványokkal (2 Kir 17,29k).

– Jézust prófétának ismerik el (19.v.). Ő a megígért, a várva-várt próféta (MTörv 18,15-18).

– Jézust az egész világ „Üdvözítőjeként” (héb. go’él) ismerik el (42.v.).

– Az üdvösség a zsidóktól van (22.v.); ld. Róm 9,4k.

– Tudom, hogy eljön a Messiás (25.v.).

– Az „én vagyok” kijelentés (26.v.) eszünkbe juttatja a Kiv 3,14k és Óz 1,9 szavait; ld. még Jn 6,20; 8,24.28.58; 13,19.

b/ Ezek az utalások nem mindig szó szerint idézik az Ószövetséget. Az asszony a samariaiak szóbeli hagyománya szerint idéz; a Biblia szövege és a nép szóbeli hagyománya számukra azonos értékű.

c/ Az evangélista azért, hogy így alkalmazza az Ószövetséget, a sorok közt azt is jelzi, hogy Jézus új értelmezési kritériumot hozott a Biblia és a nép történelme számára. Az asszonynak öt férje volt, azaz a samaritánusoknak öt bálványa; a hatodik, „akid most van, az nem férjed” (18.v.), vagyis a hamis „jahvizmus”, amelynek a nép most hódol, nem az igazi vőlegény. Jézus, a hatodik férfi, az igazi vőlegény, aki eljött hozzájuk.

d/ A mi feladatunk tehát úgy „olvasni” saját múltunkat, írott és szóban megőrzött történelmünket, hogy felismerjük benne Isten Lelkének működését, aki népünket és kultúránkat az Istenben való élet teljességére vezérli.

(Folytatjuk)

OLVASÓINK KÉRDEZIK

A kérdésre Thorday Attila professzor válaszol

📖 **Kérdés:** Lehet-e a Szentírásból egyértelmű következtetést levonni az ember sorsára vonatkozólag a halál és a végítélet között?¹

Válasz: A kérdés már sejteni engedi, hogy a Szentírás különféle hagyományrétegei sokféle meggyőződést tükröznek. Tekintsük végig az egyéni föltámadásba vetett hit fejlődését az idők során.

A héber Biblia egyetlen egyértelmű tanúbizonysága a teljes halálról és a végidőbeli személyes föltámadásról a Dániel 12,2-ben olvasható. A IV. Antiokhosz Epifanész (Kr.e. 175-164) rettenetes uralma idején írt szöveg így tanít: „Akik a föld porában alszanak, azok közül sokan fölébrednek: némelyek örök életre, mások gyalázatra, örök kárhozatra.” Hogy kik a „sokan” (minden izraelita vagy a pogányok egy része is?), nem fejthető meg. Figyelemreméltó azonban, hogy igazak és bűnösök egyaránt föltámadnak, de örök sorsuk elentétes (vö. Jn 5,29).

A Kr.e. II. évszázad közepén görögül írt Makkabeusok második könyvének 7. fejezete egy anyának és hét fiának vértanúságát beszéli el. Az iszonyatos elnyomás és üldözés helyzetében az Isten hűségébe és hatalmába vetett hit a föltámadásnak és az új, örök életnek reményévé lesz: „A mindenség Teremtője... az emberiséget alkotta, és léteet adott mindennek... irgalmában visszaadja nektek a lelket és az életet” (7,23).

A reménynek más képe található a Bölcsesség könyvében. E Kr.e. I. évszázad második felében az alexandriai diaszporában keletkezett írásra erősen hatottak a görög elképzelések; néhány megfogalmazás a platonikus test-lélek antropológiára emlékeztet. A holtak föltámadása helyett itt inkább az ember „elmúlhatatlanságáról” és „halhatatlanságáról” olvasunk (2,23; 3,4).

Bár a Szentírás kifejezetten nem különbözteti meg, fogalmilag mi mégis elválaszthatjuk egymástól a különítéletet és a végítéletet. Az ember halálakor megvalósuló különítéletet úgy képzelhetjük el,

¹ Például: a/ Egészen meghalunk, és csak a végítéletkor kezdünk újra élni, vö. Dán 12,2; 2 Makk 7,14; 12,43-45; 1 Tessz 4,16; 1 Kor 15,52. b/ Mint az előző pont, de a kettő közt a halál utáni állapotunkban nem telik el semmilyen idő. c/ Halálunkkor – a szükséges tisztulás után - a saját végleges „helyünkre” (állapotunkba) jutunk, vö. Mk 12,26-27; Lk 16,22; Fil 1,22-24; 2 Kor 5,6-10. Ez összeegyeztethető a b/ változattal. d/ Lelkünk test nélkül tovább él a végítéletig = a test föltámadásáig, vö. Bölcs 2,35; 3,1-5; 1 Pét 3,19-20.

mint személyes találkozást Isten erejével és hatalmával. Krisztus a bíró, aki mint Emberfia, egyúttal az ítélet mértéke is. Erről festői képből számol be Máté evangéliumának 25,31-46 szakasza, valamint Pál apostol, aki így ír: „Mindnyájunknak meg kell jelennünk Krisztus ítélőszéke előtt, hogy mindenki elvegye bérért aszerint, hogy jót vagy rosszat cselekedett testében (2 Kor 5,10).

A halálban tehát eldől mindenkinek a sorsa, s az utolsó ítélet ezt csak összegzi, és mindenki számára nyilvánvalóvá teszi. Új lesz benne a közösségi élmény, az egész üdvrend áttekintése, és Krisztus dicsőségének megnyilvánulása. Amíg a földi történet be nem fejeződik, addig az üdvözültek sem tekinthetik át a gondviselés titkát, és nem élvezhetik a szentek közösségét. Tekintve, hogy sem a különítélet, sem a végítélet nem a földi időben játszódik le, azért időbeli összefüggésbe hozni lehetetlen.

INNEN-ONNAN

Híradások új bibliakiadásokról: A túlnyomórészt buddhista, déloroszországi *kalmükök* nyelvén most jelentek meg először bibliai szövegek: a múlt év végén egy Gyermek-Bibliát adtak ki. – A Salamon-szigeteken beszélt *kahua* nyelven az Újszövetség után már a Zsoltárok és a próféták könyvei is megjelentek. – Pakisztánban immár ötödször adnak ki *urdu* nyelvű Szentírást (30 000 példányban). – Olaszországban a Szent Pálról nevezett missziósnővérek olyan Újszövetséget adtak ki, amely a szöveggel szembenlévő lapon azt versről-versre *részletesen magyarázza*; emellett bevezető táblázatok és térképek segítik a megértést. A teljes Szentírás magyarázatos kiadása 2001-re készül el. (*Bull. Dei Verbum 3-4/1998*)

A Katolikus Bibliaszövetség 1999. máj. 9-én Rómában megemlékező összejövetellel ünnepelte

30 éves fennállását. Felolvasták II. János Pál pápa levelét, amelynek egy részét jelen Füzetünk elején közöljük. A Szövetség elnöke, Wilhelm Egger püspök többek közt a következőket mondta:

„A Biblia olvasása során mindegyik földrész sajátos hangsúlyokat fedez fel. Latin-Amerika főként a Biblia szociális üzenetére figyel; Ázsia inkább a hallgatás és meditálás útján közelít; Afrika igen élénk szertartásaival ünnepli az Igét; Európa és a nyugati országok a Biblia történeti-kritikai feltárására kötelezték el magukat. A Szentírás olvasásának és életreváltásának mindezek a formái gazdagítják az Egyházat, és ha minden régió betölti a maga szerepét, a Szentírás mélyebb megértésére jutunk. Ezt szolgálja a Szövetség a saját módjára gondolkodó régiókban, és ezáltal a Világegyházban, amelynek szüksége van erre a párbeszédre.” (*Bull. Dei Verbum 3/1999., 6.o.*)

Csobánné Rákóczy Sarolta

**A Katolikus Bibliaszövetség közép-európai
regionális konferenciája Olaszországban**

Szeptember 5-8. között a Szent Jeromos Bibliatársulat ügyvezető elnöke, Tarjányi Béla professzor vezetésével a Bibliatársulat továbbképzési munkacsoportjából hárman vehettünk részt a Katolikus Bibliaszövetség közép-európai régiójának konferenciáján, mely 13 ország részvételével zajlott a dél-tiroli Brixenben. Házigazdánk Wilhelm Egger, a Katolikus Bibliaszövetség elnöke, Dél-Tirol püspöke volt.

A megérkezés estéjén, vasárnap együtt ünnepeltük és köszöntöttük dr. Norbert Höslingert, aki 1966 óta állt az Osztrák Bibliatársulat élén és különösen a szíven viselte a kelet-európai országokban a Biblia ügyét. Megalapítója és motorja volt a Katolikus Bibliaszövetség közép-európai munkacsoportjának. 33 évi szolgálat után most nyugállományba vonult.

Hétfőn délelőtt Reinmar Tschirch a gyermekbibliákról tartott előadást. Ezeknek a könyveknek az elmúlt években többféle kiadása látott napvilágot Európa országaiban - így Magyarországon is -, melyek között nem könnyű eligazodni. Előadásában Reinmar Tschirch felsorolta azokat az alapelveket, amelyek segítenek a választásban, akár a hitoktatásban szeretnénk felhasználni, akár idegen nyelvről magyarra fordítani. Délután a holland, lengyel és szlovén résztvevők osztották meg tapasztalataikat arról a bibliai munkáról, amelyet gyerekek között végeznek. Este minden résztvevő ország beszámolt arról, hogy milyen eredményeket ért el a bibliatársulatuk. Hazánknak nem kellett szégyenkeznie: a kelet-európai országok közül egyedül Magyarországon adtak ki az elmúlt években jól használható, kis méretű Szentírást, amely már a második kiadását éri meg. Összesen 75 ezer példány készült el eddig, melynek egy részével a határon túli magyarokat látja el a Szent Jeromos Bibliatársulat.

Kedden délelőtt Elisabeth Waltersdorfer tartott nagyon érdekes előadást bibliai figurák készítéséről és használatáról. Ezek a figurák körülbelül 30 cm magasak, vázuk speciális drótból áll, ennek köszönhetően jól mozgathatók és különböző jelenetek állíthatók be

Konferencia

segítségükkel. Készítésük Svájcban kezdődött 35 évvel ezelőtt, amikor felmerült az ötlet, hogy a családok karácsonyra állítsanak fel otthonukban bibliai jeleneteket. Később gyorsan elterjedtek: ma egész Svájcban, Ausztriában, Németországban használják ezeket a figurákat hittanórákon, diplomokban, gyermekmiséken éppúgy, mint felnőttek katekézisében. Az előadás során megismertük a figurák mozzgatásának, beállításának lehetőségeit is, majd gyakorlatban próbáltuk ki frissen szerzett tudásunkat: kisebb csoportokban Jónás könyvének jeleneteit illusztráltuk, majd elmélkedtük végig közösen.

A bibliai figurák jól felhasználhatók a bibliodrámában is, amelybe kedd délutántól szerda délig Anneliese Hecht vezetett be minket. A bibliodráma többirányú, átfogó bibliaelemzés, melynek középpontjában a szöveg, a közösség és az egyén áll. A 70-es évektől kezdődően terjedt el, amikor Nyugat-Európán hitbeli krízis söpört végig: az emberek már nem elégedtek meg a megszokott, külsőséges dolgokkal, hanem új formákat kerestek hitük kifejezésére. Felismerték, hogy a Bibliában található történetek, tanítások fontos hatást gyakorolhatnak mindennapi életükre, ha megtalálják azt a módszert, amellyel még mélyebben megérthetik a Biblia üzenetét. Ma szerte Európában összejönnek emberek egy-egy hétvégére, hogy bibliodráma foglalkozásokon vegyenek részt, hogy együtt egy kiválasztott bibliai szöveg mélyére hatoljanak. Anneliese Hecht nem csak az elméletét, alapjait ismertette meg velünk, hanem gyakorlatban is megmutatta azt a folyamatot, amely egy ilyen hétvégén lezajlik. Az elveszett drachma történetét választotta (Lk 15,8-10), amellyel mindannyiunknak nagy meglepetést okozott: nehezen tudtuk elképzelni, hogy egyetlen, három versből álló bibliai szakasz feldolgozása 2-3 napig is eltarthat. Pedig így történt: amikor másfél nap múlva abbahagytuk a foglalkozást a szöveggel, valamennyien éreztük, hogy még újabb és újabb lehetőségek rejlenek benne.

A szerda délután igazgatói megbeszéléssel zárult, majd az együtt töltött három tartalmas napot közös szentmisével ünnepeltük meg.

Ecsedy Tamás

IMAÓRA A BIBLIÁVAL

Tagságunk egy kis csoportja minden második héten [pénteken du. 5-6-ig a Bibliaközpontban] imaórát tart, hogy Isten áldását kiejtse munkánkhoz, és imaiba foglalja minden egyes társulati Tagunk, Jötevőnk és Olvasónk személyes problémáit, gondjait. Kérjük, a távolból is kapcsolódjanak be ebbe a közös imába. A szentségimádások időpontja és az elmélgedések témája 2000. január 7-től ápr. 28-ig: 2000. jan. 7-én: 1 Kor 13,12-13; jan. 21-én Lk 10,21-22; febr. 4-én Jak 1,2-4; febr. 18-án Róm 14,17-19; márc. 3-án Csel 14,17-18; márc. 17-én 2 Kor 1,23-24; márc. 31-én Jn 16,20-22; ápr. 14-én Lk 15,7; ápr. 28-án Mt 28,7-8.

A közösségi imáról Jézus Krisztus így tanít: „Én bizony, mondom nektek: ha ketten egyetértenek közületek a földön bármely dologban, mindent, amit csak kérnek, megkapnak Atyámtól, aki a mennyben van. Mert ahol ketten vagy hárman összegyűlnek az én nevemben, ott vagyok közöttük” (Mt 18,17-20).

A társulati tagokat a Biblia ügye, jobb megismerése, terjesztése szorosabban összekapcsolja. Jézus nevében jönnek össze, dicsőíteni Istent, hálát adni a kapott kegyelmekért és kérni a Szentlélek megvilágosító erejét.

Gondolatébresztésül és buzdításul ismertetjük az imaóra folyamatát, hogy minél többen bekapcsolódjanak a közös imába.

Gyülekezés. Az imacsoport vezetője előkészíti a termet, a gyertyát meggyújtja, az énekeskönyveket szétosztja. A résztvevők hozzák magukkal saját Szentírásukat. (Ha valakivel nincs vele a Biblia, ő is kap a kezébe egyet.) Mindenki kezében ott van tehát a „Könyvek könyve”, és kikeresi az elmélgedésre kijelölt részletet. (A Jeromos füzetekben az imacsoport vezetője előre közli naptári napok szerint az összejövetelek időpontjait és az adott napokra kiválasztott szentírási részleteket.) A résztvevők megbeszélik a fontosabb időszerű eseményeket az Egyház, a Társulat, a tagok életéből, valamint a közös imaszándékokat. Közösen kiválasztják az énekeket, amelyeket az imaórán énekelni fognak.

Bevezető ének. Az imaóra énekekkel kezdődik, majd csend következik. Mindenki egyénileg csendes imában az Úrhoz emeli gondolatait és szívét.

Felolvasás. Egyik résztvevő hangosan, lassan felolvassa a szentírási részletet. Mindenki kezében ott van a Szentírás és követi a felolvasást.

Közös csend. A csend fontos szerepet tölt be, mert elősegíti a belső nyugalmat. Mindenki újra átélméli egyénileg a felhangzott szavak tanítását. Az őt legjobban megérintő szónál, mondatnál elidőzik, új gondolatokat fűz hozzá. A csend időtartamát az imacsoport vezetője határozza meg a felolvasott részlet tartalmi mélységétől függően, de legalább öt percnyi időt hagy a csendes elmélkedésre.

Személyes imák. Mindenki egymásután hangosan megosztja elmélkedésének gondolatait a résztvevőkkel. A megosztó a felolvasott bibliai részletből, elmélkedésből fakadóan szabadon személyes imát mond élethelyzetének, problémáinak megfelelően. Dicsőíti az Urat, hálát ad, kér, saját megfogalmazású szavakkal. Az imádkozó imáját „Amen”-nel fejezi be, amelyre mindenki közösen „Amen”-nel felel, majd felhangzik a közös ének egy versszaka. Az ének lehet azonos minden imádkozó imája után, vagy egymást követő versszakok. Kérőimák hangzanak el a Bibliatársulat működéséért, társulati tagokért, betegekért, az elhunyt hozzátartozók, társulati tagok lelki üdvösségéért is.

Miután egyenként mindenki bekapcsolódott a megosztásba és az imába, újra csendes elmélkedés következik. Mindenki újra átéli a kapott gondolatokat és imákat, merít a közösség erejéből.

Közös imák. Az imacsoport vezetője a liturgikus időszaknak megfelelő imába kezd, amelybe mindenki hangosan bekapcsolódik. A közösen mondott ima lehet például egy tized rózsafüzér, stációs ima, zsolozsmából választott részlet, Szűz Mária köszöntése.

Felhangozhatnak Isten kinyilatkoztatásával kapcsolatos hívek könyörgései, pl.: *Hálát adunk Uram, hogy kinyilatkoztatást adtál, és azt sugalmazásod által írásba foglalták. – Köszönjük Urunk, hogy az Egyház által megőrizted és magyarázod a Bibliát. – Add kegyelmedet, hogy a Szentírás szavait tisztelettel fogadjuk és szívünkbe zárjuk. – Gyullaszd föl bennünk az Ige szeretetének tüzeit. – Küldd el Szentlelkedet, hogy a Szentírás szavait helyesen értelmezzük. – Segíts minket, hogy Jézus üdvözítő tettét a Szentírás által minél jobban megismerjük. – Segíts bennünket, hogy a Szentírást rendszeresen és örömmel olvassuk. – Add kegyelmedet, hogy a Szentírás által adott tanításodat életünkbe befogadjuk. – Bátoríts bennünket, hogy a Szentírás ismeretére másokat is elvezessünk. – Küldd el*

Szentlelkedet, hogy a hittanulók a Szentírás olvasása által megerősödjenek hitükben és Krisztus hűséges követőivé váljanak.

Az Úr imáját, a „*Mi Atyánk*”-ot minden alkalommal elimádkozza az imacsoport.

Befejező ének. Hála és köszönet a közös imáért, a közös együttlétért.

Az imacsoport vezetője úgy irányítja az imákat, énekeket, hogy az egyórási időtartamot kitöltse, de ne lépje túl.

A fölvázolt folyamat nem merev szabályokat jelent, hanem a Szentlélekre hagyatkozva, változatosan alakul ki az imaóra.

Az imnaórához bárki csatlakozhat személyes részvétellel, vagy a jelzett időben ott olvassa a Szentírást és elmélkedik, ahol éppen tartózkodik, és imádkozik a Biblia-terjesztés közös ügyének szándékára a megadott téma alapján. A Biblia-olvasás és az ima kapcsolatát hangsúlyozza a II. Vatikáni Zsinat: „*Arról azonban ne feledkezzenek meg, hogy a Szentírás olvasását imádságnak kell kíséernie. Így lesz belőle beszélgetés Isten és ember között*” (DV 25).

Ajánlatos, hogy a Társulat helyi csoportjai is szervezzenek imaórákat adottságaiknak és körülményeiknek megfelelően.

S z ó

*Ha tudnád, hogy' fáj minden türelmetlen szó,
Ha tudnád, hogy' fáj minden vállrándítás,
Ha tudnád, hogy' fáj minden közömbös pillantás,
Ha tudnád, hogy' fáj minden hamis szó,
Ha tudnád, hogy' fáj minden elhallgatás,
Ha tudnád, milyen öröm minden kedvesség,
Ha tudnád, milyen öröm minden szívből jövő mosoly,
Ha tudnád, milyen öröm minden szerető figyelem,
Ha tudnád, milyen öröm minden j ó s z ó.*

* * * * *

A Szentírás az életemben

„Lépteimre fáklya gyanánt világít a Te igéd, Istenem”

A Szentírás lapjairól kel életre, mintha most is közöttünk lenne, Urunk Jézus Krisztus. Az ő csodálatos személyét, szavait, örök érvényű tanításait őrizte meg nekünk a Szentírás. Fiatalabb koromban, mikor még nem voltam elmélyült bibliaolvasó, az Evangélium igéi ragadtak meg. Végtelen vigasztalást találtam Jézus ígéréteiben: „Íme, én veletek vagyok mindennap, a világ végéig.” /Mt 28,20/ Sokszor kézzelfoghatóan megtapasztaltam egy-egy szentmise vagy szentséglátogatás után, hogy új erőre kaptam, amint az Úr ezt kijelentette: „Jöjjetek hozzám mindnyájan, akik elfáradtatok és meg vagytok terhelve. Én felüdítlek titeket.” /Mt 11,28/ Nehézségekben, gondok között mindig eszembe jutott: „Ne aggódjatok tehát a holnap miatt, a holnapi nap majd gondoskodik magáról. Elég a márnak a maga baja.” /Mt 6,34/ Mennyi fölösleges gyötrődéstől szabadulnánk meg, ha erre gondolnánk, mert valóban elég minden napnak a maga baja. Ha pedig valami méltánytalanság ért akár engem, akár jelenlétemben valaki mást, mindig eszembe ötlött Jézus tanítása: „Mindazt, amit akartok, hogy veletek tegyenek az emberek, ti is tegyétek velük” (Mt 7,12).

Későbbi életemben jobban elköteleződtem Istennek, az imaközösségben rendszeresen olvastuk a Szentírást. Kezdtém fölfedezni az Ószövetséget is. A szívemet mindig mélyen megindították a zsoltárok. Végtelen nyugalmat és békét idéztek lelkemben elő: „Az Úr az én pásztorom, nem szenvedek hiányt, zöldellő réteken legeltet. A nyugalom vizéhez terel, és felüdíti lelkemet. Az igaz úton vezérel, nevéhez híven. Ha sötét völgyben járok is, nem félek a bajtól, hisz te velem vagy” (23. zsoltár).

Milyen szépséges ez a szentírási rész is: „Örök szeretettel szeretlek téged, azért vonzottalak kegyelemmel. Ismét felépítelek és te felépülsz” (Jer 31,3-4). Kimeríthetetlen kincsesbánya a Szentírás; egész napra erőt és békét ad olvasása. Különösen megragadott többek visszaemlékezésében is, akik különböző fogolytáborokba kerültek a háború idején, micsoda hallatlan vigasztalást adott a rabságban sínylődőknek a Szentírás.

Sokszor csak laponként tudták megőrizni, és cserélgették egymás között - micsoda boldogság volt számukra olvasni Isten szavát ott a földi pokolban.

A hála szavával szeretném befejezni: köszönet Istennek, hogy szólt hozzánk, köszönet és hála a Szentírás igéiért, a biztatás, az erő és a szere-

tet, Isten minden értelmet meghaladó szeretetének szavaíért, amelyek elkísérhetnek bennünket életünknek minden napján, csak olvasnunk kell belőlük.

H.A., Budapest

Karitás-szolgálatom kapcsán, amit a Szent Imre Plébánián végzek, az elmúlt hetekben megkérdeztem a 80 éves nyugalmazott Sz. G. tanár úrtól, hogy mire volna a legnagyobb szüksége? Miben segíthetne neki a Karitás? Sz. G. tanár úr ezt válaszolta: Semmit nem kérek, csupán egy Szentírást. Feleletét, azaz a kérését hallva felujjongott a szívem az örömtől, hiszen a legtöbben anyagiakat kérnek, ami érthető, mivel kevés nyugdíjból tengődnek nagyon sokan. És íme, van egy idős nyugdíjas tanár úr, aki szintén kevés nyugdíjból él, de nem pénzt vagy anyagiakat, hanem mindennél fontosabbat, a lélek táplálékát, a Szentírást kéri tőlünk. Ez csodálatos! A ritka kérést már másnap teljesítette plébániánk, vásároltunk egy Újszövetségi Szentírást.

A tanár úr jött érte, és ekkor következett a második örömteli meglepetés, ugyanis a tanár úr a teljes Ó- és Újszövetségi Szentírást szeretné olvasni. Természetesen kérését örömmel teljesítettük. A Szent Jeromos Bibliaközpontban a legújabb, átdolgozott és idősek részére is olvasható nagybetűs Bibliát sikerült beszerezni, aránylag olcsó áron.

Amikor átadtam a szép kivitelezésű teljes Bibliát, a tanár úr könnyes szemmel vette át, és mondott köszönetet. „Alig várom, hogy olvashassam” – mondta meghatódva.

Bárcsak sok hasonló kérés hangzana el az idős, magánytól szenvedő testvéreink részéről!

S. J.-né, Pászto

BIBLIÁM

*Ha fáradt vagyok – üdítő nyughelyem;
Ha sötét vesz körül – égő mécssem;
Ha éhes vagyok – éltető kenyerelem;
Ha ellen szorongat – fegyvertáram nekem;
Ha beteg vagyok – égi patikám;
Ha egyedül állok – barát vár benne rám.
(Ismeretlen szerző)*

TÁRSULATUNK ÉLETÉBŐL

Közgyűlés – Társulatunk ezévi második rendes közgyűlését szept. 25-én tartottuk meg Bibliaközpontunkban Márfi Gyula érsek úrnak, a Magyar Püspöki Kar képviselőjének jelenlétében. A közgyűlés határozata értelmében Társulatunk neve és székhelye módosult: Szent Jeromos Katolikus Bibliatársulat, 1066 Budapest Teréz krt. 28. I/6. Munkatársaink – Vágvolgyi Éva továbbképzési csoportvezető, Horvay Mária imacsoport-vezető, Gelley Anna irodavezető, Luterán Ildikó terjesztő, Székely István szervező, szerkesztő – beszámoltak az elmúlt egy év alatt végzett munkánkról. Az ügyvezető elnök beszámolt Zsebbibliánk újabb kiadásáról (51-75.000) és a készülő kiadványokról.

A **budapesti Jeromos-esték** keretében októberben **Pesthy Mónika** egyetemi tanár a kísértés és a bűnbeesés ószövetségi felfogásának fejlődését, valamint a Ter 2-3 ókori keresztény értelmezésének sokszínűségét mutatta be, utat nyitva a titok hívő elfogadásához. Novemberben **Semjén Zsolt** helyettes államtitkár az állam és az Egyház gyümölcöző együttműködése érdekében eddig tett lépésekről, és a még hátralévő feladatokról adott tájékoztatást, kitérve egyes gyakorlati részletekre is.

Az új évben is minden hónap második szerdáján este 18 órai kezdettel folytatódnak a Jeromos-esték a Bibliaközpontban (Budapest VI., Teréz körút 28, I.em.6.). **Január 12-én Kocsis Imre** teológiai professzor, szemináriumi rektor „A Jelenések könyvének történelemszemlélete” címmel, **február 9-én Katona István** püspök atya „A családi élet erényei a Szentírásban” címmel, **március 8-án Bolyki János** református teológiai professzor „A János-evangélium irodalmi és teológiai szépségei” címmel, **április 12-én pedig Puskás Attila** teológiai professzor „Az újszövetségi kánon kialakulása” címmel fog előadást tartani. Szerepettel várjuk az érdeklődőket.

Társulatunk **pécsi összejövetelei** (a Szent István téri Zárdatemplom hittantermében): **felöltötteknek** minden hó 3. hétfőjén 18 órakor, **ifjúsági bibliaóra** minden hétfőn 17 órakor.

A Társulat vezetősége, a Bibliaközpont munkatársai, a Továbbképzési Munkacsoport tagjai és a Szerkesztőség nevében **Társulatunk minden Tagjának, Füzetiünk Olvasóinak és minden Jötevőnknek szívből kívánok**

Áldott Karácsonyt és boldog új évet!

Tarjányi Béla ügyvezető elnök

A Szent Jeromos Katolikus Bibliatársulat Biblikus Szakmai Kollégiumának állásfoglalása

Márfi Gyula veszprémi érseknek, a Magyar Katolikus Püspöki Kar képviselőjének jelenlétében a Szent Jeromos Bibliatársulat helyiségeiben 1999. szept. 25-én megalakult a magyar katolikus bibliatársulat. Az új bibliatársulat a Szent Jeromos Katolikus Bibliatársulat nevet vette fel, székhelye 1066 Budapest, Teréz krt. 28., ügyvezető elnöke Tarjányi Béla biblikus professzor, főtájkára Vágvölgyi Éva, tagjai az eddigi Szent Jeromos Bibliatársulat tagjai.

A Szent Jeromos Katolikus Bibliatársulat Biblikus Szakmai Kollégiuma a budapesti Bibliaközpontban 1999. okt. 25-én megtartotta ezévi második konferenciáját. A konferencián a következő biblikus tanárok vettek részt: Benyik György, Czigliányi Zsolt, Fodor György, Gyürki László, Keresztes Pál, Kocsi György, Kocsis Imre, Schmatovich János, Soltész János, Székely János, Rózsa Huba, Tarjányi Béla, Thorday Attila.

Kocsi György teológiai tanár szakmai előadását követően Rózsa Huba és Tarjányi Béla professzorok tájékoztatták a Biblikus Szakmai Kollégium tagjait a katolikus bibliatársulattal és a tervezett ökumenikus bibliafordítással kapcsolatos fejleményekről. Az eddig történetekkel kapcsolatban tanulságos megbeszélés és élénk vita bontakozott ki, melynek eredményeként a biblikus tanárok konferenciája – mint a Bibliatársulat Biblikus Szakmai Kollégiuma – az alábbiak szerint fogalmazta meg álláspontját:

1. A Szent Jeromos Katolikus Bibliatársulat Biblikus Szakmai Kollégiuma üdvözlí a Magyar Katolikus Püspöki Konferencia azon döntését, hogy a Magyar Katolikus Egyház a bibliakiadás és bibliaapostolság ügyét nem a protestáns »Magyar Bibliatársulat«-nak nevezett Alapítványba való belépéssel, hanem saját katolikus bibliatársulat létrehozásával kívánta megoldani.

Ez a megoldás felel meg a Katolikus Egyház nemzetközi gyakorlatának (89 országban van már katolikus bibliatársulat), és így kivédhető a protestáns bibliatársaságok azon újabb törekvése is, hogy a katolikus püspöki karok képviselőjét saját intézményükbe illetve szabad kezét kapjanak a bibliaterjesztésre a katolikus hívek körében (pl. Lengyelország, Olaszország, Cseh Köztársaság).

2. A Szakmai Kollégium tagjai örömmel nyugtázzák, hogy a MKPK új alapításként létrehozta a magyar katolikus bibliatársulatot Szent Jeromos Katolikus Bibliatársulat néven, 1066 Bp. Teréz krt. 28. székhellyel,

az eddigi Szent Jeromos Bibliatársulat tagságából, az eddigi tisztségviselők megbízatásának, valamint a Bibliatársulat eddigi szabályzatának és önállóságának (önálló jogi személyként bejegyzett egyesület) érvényben hagyásával. Ezt a tényt a Szakmai Kollégium az eddigi Szent Jeromos Bibliatársulat keretében végzett eredményes munka elismerésének tekinti.

3. A Szakmai Kollégium üdvözli a MKPK azon döntését, hogy mielőbb el kell kezdeni a katolikus-protestáns ökumenikus bibliakiadás előkészítő munkálatait. Tekintettel arra, hogy a protestáns bibliatársaságok deklarált célja a protestáns fordítói szempontok érvényesítése (pl. alapszöveg), valamint az elkészült szöveg kiadási jogának megszerzése és a Biblia terjesztése a katolikusok körében, előzetesen tisztázni kell számos alapvető szakmai és gyakorlati kérdést, nevezetesen, hogy a./ a fordítás során a (magyar) katolikus fordítási hagyományok is érvényre juthassanak, és b./ a katolikus hívek körében csak a katolikus fél megfelelő intézménye rendelkezék a katolikus változat (teljes Biblia a deuterokanonikus könyvekkel, magyarázatokkal) kiadásának és terjesztésének jogával.

Amennyiben a MKPK kívánja, a Szent Jeromos Katolikus Bibliatársulat Biblikus Szakmai Kollégiuma készséggel vállalja a fenti és hasonló szakmai-gyakorlati kérdések tisztázását éppúgy, mint a tényleges fordítói munkát.

4. A biblikus tanárok megfelelő bevezető lépésnek tartják a Hatkolumnás Lukács-evangélium kiadását. A konkrét fordítói munka megkezdése előtt azonban szükségesnek tartják, hogy a MKPK a biblikus tanárok kollégiumával együtt mérlegelje, hogy katolikus részről adottak-e a feltételei annak, hogy ez a fontos és felelősségteljes munka elkezdődjék és belátható időn belül sikeresen befejeződjék. A katolikus biblikus tanárok többsége ugyanis többszörösen túl van terhelve különböző feladatokkal (több tárgy oktatása, lelkipásztori tevékenység, stb.).

Halottaink

Békés Gellért OSB ez év augusztusában,
Dalos Patrik (sz. Dlusztus Mátyás) pedig f. év októberében elhunyt. A Gondviselő Isten szinte egyazon időben szólította magához a mindannyiunk számára oly kedves *Békés-Dalos Újszövetség* mindkét fordítóját

Kérjük számukra Isten áldó szeretetének jutalmát!

**BIBLIA SZÁMÍTÓGÉPEN –
BIBLIATUDOMÁNY SZÁMÍTÓGÉPEN**

Több éves előkészület után, többmillió forintos ráfordítással elkészült egy egyedülálló számítógépes program, amely tartalmazza a következőket: – *Káldi-Neovulgáta teljes Biblia – Konkordancia a Bibliához – Képtár (600 színes felvétel a bibliai helyszínekről) – 34 biblikus szakkönyv és segédkönyv* az Újszövetség tanulmányozásához.

Ezek a következők: **ÚJSZÖVETSÉGI ALAPISMERETEK:** Mócsy Imre S.J., MI A BIBLIA ? – AZ ÚJSZÖVETSÉG KRITIKÁJA – Tarjányi Béla, ÚJSZÖVETSÉGI ALAPISMERETEK I – ÚJSZÖVETSÉGI ALAPISMERETEK II – Gyürki László, SZENTFÖLDI MOZAIKOK – A MAGYAR BIBLIAFORDÍTÁSOK TÖRTÉNETE * **ÚJSZÖVETSÉGI SZENTÍRÁSMAGYARÁZAT:** Pápai Biblikus Bizottság, SZENTÍRÁSMAGYARÁZAT AZ EGYHÁZBAN – Tarjányi Béla, AZ ÖRÖMHÍR MÁRK EVANGÉLISTA SZERINT – Kocsis Imre, A HEGYI BESZÉD MAGYARÁZATA – Thorday Attila, JÉZUS SZENVEDÉSTÖRTÉNETE a szinoptikus evangéliumokban – **TALÁLKOZÁSOK,** Evangéliummagyarázatok I. – PÉLDABESZÉDEK, Evangéliummagyarázatok II – CSODÁK, Evangéliummagyarázatok III – Meinrad Limbeck, **MÁTÉ EVANGÉLIUMA** – Jacob Kremer, A 2. KORINTUSI LEVÉL – Walter Radl, A GALATA LEVÉL – Thorday Attila, AZ EFEZUSI LEVÉL ELSŐ FEJEZETÉNEK MAGYARÁZATA Bernhard Mayer, A FILIPPI LEVÉL – Bernhard Mayer, A FILEMON-LEVÉL – Otto Knoch, AZ ELSŐ ÉS MÁSODIK TESSZALONIKAI LEVÉL – Paula-Angelika Seethaler, AZ 1. ÉS 2. PÉTER-LEVÉL – Paula-Angelika Seethaler, A JÚDÁS-LEVÉL * **AZ ÚJSZÖVETSÉG TEOLÓGIÁJA:** Tarjányi Béla, AZ ÚJSZÖVETSÉG TEOLÓGIÁJA, Tanulmányok – Székely János, AZ ÚJSZÖVETSÉG TEOLÓGIÁJA * **SENTÍRÁS ÉS ÉLET:** Vigh Adrienn és Zsuffa Tünde, AZ EGYHÁZ SZENTJEI ÉS A SZENTÍRÁS – Mészáros Áron, A SZENTÍRÁS ÉS A SZENTEK – Balás Béla, VALLOMÁS A SZENTÍRÁSRÓL – Olofsson Placid OSB, LÁGERÉLET ÉS SZENTÍRÁS Vágvölgyi Éva, CSENDES PERCEK – AZ ARANYVIRÁG * **BIBLIAAPOSTOLSÁG:** Anneliese Hecht, KÖZÖS UTUNK A BIBLIÁHOZ – Bellér Lajos SVD és Ludger Feldkämper SVD, BIBLIAI ALAPKURZUS – Tarjányi Béla, A SZENTÍRÁS APOSTOLAI – A SZENT JEROMOS BIBLIATÁRSULAT ÁLTAL FORGALMAZOTT KÖNYVEK LISTÁJA

A számítógépes programot, a Bibliát, a képeket, a könyveket egyetlen CD tartalmazza, amely megrendelhető Bibliaközpontunk címen: 1066 Bp. Teréz krt. 28. I/6. Ára: 8.000 Ft (Biblia-CD ver. 4.0)

Biblikus szakkönyvek nélkül ára: 5.000 Ft (Biblia-CD ver. 3.0)

Iskoláknak, lelkipásztoroknak, érdeklődőknek örömmel ajánljuk!

Újra megjelent a nagyszerű Opálény M. – Balázs K. féle
újszövetségi KONKORDANCIA (szövegmuatató szótár)
Ára: 2000 Ft, kapható és megrendelhető a Bibliaközpontban.

Isten Szava

Éves hozzájárulás (postaköltséggel): 400 Ft

2 0 0 0 ?

*Az évek száma kiegészül,
A végén mégis hija van.
Hogy kerek fordulóhoz érjünk,
Várunk még évet, napokat.*

*Mert tovább dübörgött a század,
A végén mégis hija van.
Talán éppen a perc hiányzott,
Szeretetlenben egy tiszta nap.*

*Hogyan számolsz el az idővel,
Ha nincs meg az a pillanat?*

K.L.

örökre megmarad
